

SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik

Postbus 2235

6201 HA Maastricht

Het SOK-bestuur:

Rob Heckers	Voorzitter	043-343 81 71	<i>robmac@planet.nl</i>
Hans Ogg	Secretaris	040-29105555	<i>h.ogg@chello.nl</i>

SOK-ledenadministratie:

Ger Beckers, Moesdaal 65, 6228 HX Maastricht. Telefoon: 043 - 367 08 57. E-mail: *pghbeckers@ziggo.nl*

SOK-adres secretariaat:

Hans Ogg, Kreugelstraat 37, 5616 SE Eindhoven. Telefoon: 040 - 29105555, E-mail: *h.ogg@chello.nl*

E-mail SOK:

sok@nhgl.nl

De SOK is geassocieerd met "Subterranea Britannica". *www.subbrit.org.uk*

Bestuur Stichting ir. D.C. van Schaik:

Wilfred Schoenmakers	Voorzitter	043 - 344 07 41	<i>wilfred.schoenmakers@home.nl</i>
Moses Rathbun	Secretaris	043 - 363 64 40	<i>mrathbun@kpnmail.nl</i>
Jim Janssen	Pennigmeester		

Stichting ir. D.C. van Schaik:

www.vanschaikstichting.nl

Technische Commissie Stichting ir. D.C. van Schaik:

Olav Hensing, Mgr. Soudantstraat 5, 6226 GC Maastricht. Telefoon: 06-557 78 846

Redactie SOK-Mededelingen:

Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne/Riemst, telefoon: 00 - 3212-454 059

E-mail: *tbreuls@skynet.be*

Redactie SOK-Info:

John Hageman, Op de Bannet 47, 6223 GD Itteren, telefoon 043-3645419

E-mail: *john.hageman@planet.nl*

De SOK op Internet:

www.sok.nl

SOK-ledenpasjes:

SOK-leden kunnen een SOK-lidmaatschapspasje krijgen dat een jaar geldig is.

De aanvraag moet vergezeld van een pasfoto bij de secretaris worden ingediend.

SOK-Ledenavonden:

SOK-Ledenavonden worden iedere 2^e vrijdag in de maanden januari, maart, mei, september en november gehouden in het Natuurhistorisch Museum Maastricht.

Aanvang 19.30 uur.

Groeven SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik:

De SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik hebben diverse groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Informatie in verband met het bezoeken van deze groeven is te vinden op de laatste pagina van deze SOK-Info.

Voorpagina: Doorkijkje in de Collasberg (foto Rob Heckers, Jacques Konings)

Nieuwe leden en adreswijzigingen

adres wijziging:

lidnummer NHGL 1524:
Desiree Schoenmakers
Graaf van Hoensbroeklaan 8
6301 VP Valkenburg
desireeschoenmakers@lycos.com

lid nummer NHGL 9930:
Hans Ogg
Raadhuisstraat 31,
6336VH Hulsberg
06-22246422.
hans@ogg.nu

nieuwe leden:

lid nummer NHGL 10498:
Lars Voorder Haak
Busselruwe 63a
6218 AN Maastricht
0611854156
LarsVoorderHaak@hotmail.com

lid nummer NHGL 10520:
René Haemers
Bellomontedomein 76,
6229 GM Maastricht
0652280011
rhaemers@gmail.com

Programma ledenavond 11 mei

De ledenavond zal ditmaal op locatie zijn. Zie pagina 4 voor meer informatie.

Verslag ledenavond

Joep Orbons vertelde en toonde ons verrassende zaken uit de ondergrond van Manchester e.o. op de ledenavond van 9 maart. Hij was weer eens een weekend op stap geweest met onze Engelse zustervereniging Subterranea Britannica en nu van 2 t/m 5 sept 2011.

Er kwamen een heleboel interessante items voorbij, die ik in steno stijl voor de lezer nog eens zal proberen te herhalen.

Alderley kopermijn: kopererts, ook dagbouwontginning

Mosi (Museum of Science and Industry): hier onder bogen, gewelven onder de oude spoorbanen

Salford: kanaal, schuilkelder/kanalen n.a.v. industriële revolutie/kanalen waren transportwegen /na spoorwegnet waren de kanalen overbodig/tot schuilkelder omgebouwd in WO II

Gewelven onder Manchester: ook schuilkelder WO II

Stockport: ondergrondse zandsteengroeve/schuilkelder: air-raid shelter/voor publiek toegankelijk

Standedge kanaaltunnel: 5 ½ km tunnel voor boten, 1811

Standedge spoortunnel: toeristisch te bezoeken, 4 treintunnels parallel naast elkaar

Blue John mijn: mineraal mijn, bleu jaune = Blue John, een geelblauw mineraal, toeristisch

Speedwell cavern: looderts, 19de eeuw, te bezoeken

Een hele variëteit, maar daarom ook boeiend en interessant!

John Hageman

Ledenavond van 11 mei op locatie

Het doet het SOK-bestuur wederom genoeg weer een dwaaldag te kunnen aankondigen. Op vrijdag 11 mei 2012. Deze keer is het dankzij de bereidwillige medewerking van de gemeente Riemst en de eigenaar van de de groeve ons gelukt toegang tot de Collasberg te krijgen.

De Collasberg is een grote en zeer oude groeve die aan de Lacroixberg aansluit. Eigenlijk is een avond te kort om alles te bekijken.

Het bezoek is aan strikte voorwaarden verbonden en alleen toegankelijk voor SOK-leden. Dus geen introducés. Enkele gebieden zijn duidelijk herkenbaar afgezet en mogen onder geen enkele voorwaarde betreden worden. Ook de verbinding met de Lacroixberg is afgesloten en de Lacroixberg mag op geen enkele manier betreden worden. Hier zal streng op toegezien worden.

De avond zal onder supervisie van de VZW hulpdienst groeven staan. De aanwijzingen van haar medewerkers moeten strikt opgevolgd worden. Leden van GRONOMA zullen aanwezig zijn om u op speciale zaken te wijzen.

De Collasberg is vanaf 19.00 uur tot 24.00 uur toegankelijk. Aangezien de ingang midden in de bebouwing ligt, vragen wij u dringend om bij het verlaten van de groeve rekening te houden met de omwonenden. Uiteraard is het aanbrengen van opschriften of inkrassingen niet toegestaan.

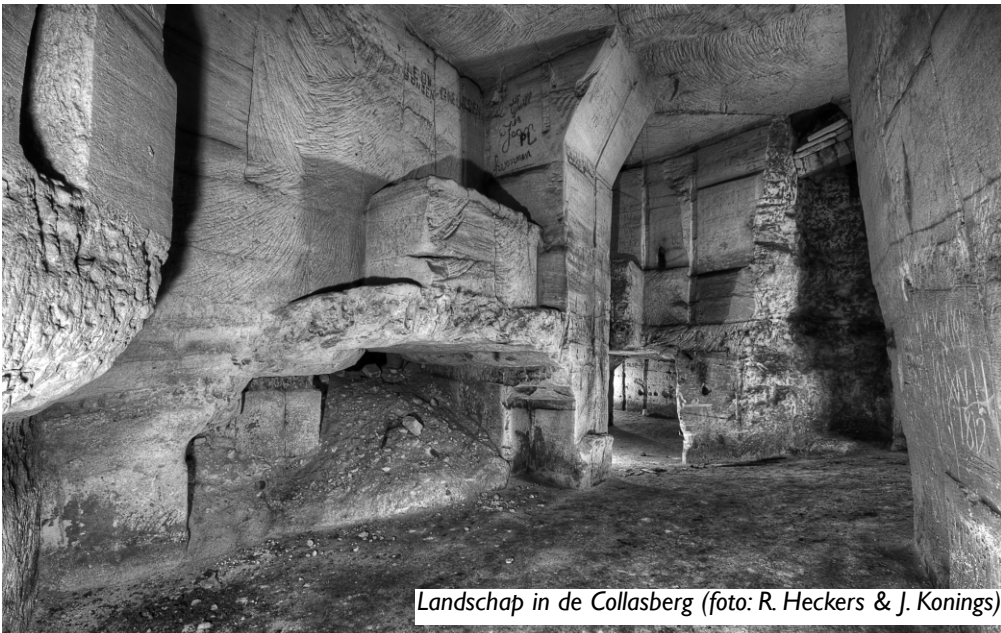
Tot 20.30 uur is er gegarandeerd iemand bij de ingang aanwezig. We vragen u om voor die tijd aanwezig te zijn.

In de Collasberg zijn vele restanten van de champignonkweek aanwezig. Deze restanten worden tot het industriële erfgoed gerekend. Iets meenemen als souvenir is dus heel erg verkeerd en wordt niet getolereerd.

Routebeschrijving:

Komende vanuit Maastricht rijdt u richting Riemst. Aan de rotonde (de bekende verkeerslichten zijn recentelijk vervangen door een rotonde) gaat u links, richting Zichen-Zussen-Bolder en Wezet/Visé.

Eenmaal aangekomen in Zichen-Zussen-Bolder ligt de toegangsweg tot de ingang nét voor de weg een bocht naar links maakt aan uw linkerzijde naast het gele huis. Dat is ongeveer 50 meter voor restaurant Delicia, LET OP: er kan niet bij de ingang geparkeerd worden. U moet dus langs de grote weg of in het dorp zelf parkeren. De parkeerplaats van restaurant Delicia kan **niet** gebruikt worden.

Landschap in de Collasberg (foto: R. Heckers & J. Konings)

De zondvloed gedachte

In de 18de eeuw werden de beroemde fossielen gevonden van de mosasauriërs in het Maastrichtse Krijt. Tijden waarin het geologisch en paleontologisch onderzoek sterk werd beïnvloed door de geldende gedachtegangen van het Christelijk geloof. De vondsten van onbekende dieren werden vanuit een bepaald wereldbeeld geïnterpreteerd.

Het wereldbeeld werd grotendeels bepaald door de christelijke religie en de daarmee samenhangende verhalen over de schepping en de zondvloed. De aarde zou niet meer dan zesduizend jaar oud zijn en de geschiedenis van de mens en de geschiedenis van de aarde zouden dezelfde tijdsperiode bestrijken. Verder werd er gedacht vanuit het begrip van voltalligheid, wat betekende dat organismen in een keten gerangschikt konden worden. Het was volgens het toenmalige denkbeeld onmogelijk dat deze keten hiaten vertoonde, want dat zou niet te rijmen zijn met het idee van een volmaakte schepping. Daarbij kwam dat God wel zo feilloos was, dat hij nooit soorten geschapen zou hebben die tot uitsterven gedoemd waren.

Dit betekende dat bij de vondsten in eerste instantie slechts aan nog steeds ergens levende soorten gedacht kon worden. Natuurwetenschappers konden het er niet over eens worden of het fossiele dier dat later bekend werd onder de naam *Mosasaurus* een krokodil of een walvis was.

Het was een feit dat er resten van dieren werden teruggevonden die men niet kon indelen tot de bekende soorten. Daarop ontstonden theorieën zoals de 'Zondvloed gedachte'. De zondvloed werd in het verleden vaak als Bijbelse verklaring gegeven voor het voorkomen van fossielen. Dr. J.H.F. Umbgrove beschreef in zijn boek 'Ons land, 70 miljoen jaar geleden' (1956) over een tot in de kleinste detail uitgewerkte theorie, waarin getracht werd te bewijzen dat de zondvloed gedachte en daarmee de bijbel wel degelijk een verklaring geeft over het ontstaan van de aarde en het voorkomen van fossielen van onbekende dieren.

Hieronder volgt de vermakelijke tekst van Umbgrove waarin hij schrijft over de zondvloed gedachte van Silberschlags. Hij geeft daarmee een goed beeld van de gedachten over geologie in de 18de eeuw.

“Vele oude opvattingen en beschouwingen over het ontstaan en de bouw der aarde sluiten nauw aan bij de tekst der Heilige Schrift. Zo is het met de zondvloedverklaringen van Burnet, Whiston, Woodward, Scheuchzer, De la Pluche.

Op die vele en zo zeer verschillende theorieën zal hier niet nader ingegaan worden; geen enkele van deze is zo conscientieus en zo uitvoerig als die in het werk van Silberschlags.

Het tweede gedeelte van Johann Esaias Silberschlags’ “Geogenie oder Erklärung der Mosaischen Erderschaffung” (1780-1783) behandelt de “Erklärung der Mosaischen Sündfluth nach physikalischen und mathematischen Grundsätzen”. Silberschlags behoorde tot diegenen, die er van overtuigd waren, dat het binnenste der aarde uit een watermassa moest bestaan. Volgens zijn beschouwing zou deze aardkern met de atmosfeer in verbinding staan door een groot aantal met water gevulde kanalen, holen en grotten in de aardkorst.

Hij geeft een uitvoerige beschrijving en talrijke beschouwingen over het ontstaan en de bouw van deze grotten en kanalen, die hem vooral uit de Harz (Baumannshöhle) goed bekend waren. Talrijke

siphonvormige ruimten veronderstelt hij ook geheel of gedeeltelijk met lucht opgevuld. Bij een dergelijke toestand is alleen een aanzienlijke vermindering van druk in de atmosfeer nodig om een zondvloed te veroorzaken. Wanneer dit – afhankelijk van de wil van de Schepper – gebeurt, volgt de gehele catastrofie noodzakelijkerwijze. Hierdoor begint het n.l. allereerst te regenen, vervolgens echter wordt het water uit de ondergrond met grote kracht naar buiten gedrukt door de lucht, die opgesloten in de talrijke gewonden kanalen en in de holten, nu een grotere spanning heeft dan de atmosfeer zelf. Op zulk een wijze ontstond de grote watermassa, die de gehele aarde overstroemde – totdat de luchtdruk weer steeg. Silberschlags heeft dit met talrijke becijferingen uitgewerkt en toegelicht. Ook construeerde hij een model om het ontstaan van de zondvloed, de tijdelijke stilstand der wateren en het weer terugtrekken van de zondvloed in het binnenste der aarde, voor ieder in het klein te kunnen demonstreren. Zijn gehele verklaring is zo opgesteld dat regel voor regel Mozes' zondvloedgeschiedenis 'bewezen en toegelicht' wordt.

Het is een zeer uitvoerig en lijvig boekdeel, dat hij er over geschreven heeft en waarin hij de juistheid der kleinste bijzonderheden tracht aan te tonen. Zo bijvoorbeeld worden ook vele bladzijden gewijd aan de opbouw van de ark.

Over de fossielen, die men op zo vele plaatsen als getuige van de zondvloed meende te moeten herkennen, geeft Silberschlags ook lange beschouwingen en komt tenslotte tot de conclusie, dat door het naar boven komen van zoveel ondergrondse wateren, ook dieren, die in de soms uitgestrekte onderaardse meren en zeeën leefden en die wij noch uit zoetwater, noch uit zeewater kennen (bijvoorbeeld ammonieten, trilobieten, enz.) mee naar buiten gebracht werden. Met zoetwaterdieren en door de zee aangespoelde organismen vermengd, zijn ze toen onder slib en zand bedolven. De wijze waarop hij dit verklaart is door hem zelf gevonden en uitgewerkt.

Zo heerste bij velen een onaangetast geloof aan de letterlijke juistheid van het Zondvloedverhaal uit het Oude Testament. Beroemd is de vondst van de Zwitser Scheuchzer, die in een kalksteen uit de groeven van Oeningen het fossiele skelet van een 'Homo diluvii testis' meende gevonden te hebben (1731). Eenigen betwijfelden deze opvatting en beschouwden de vondst niet als skeletresten van een mens, maar hielden ze voor die van een vis, een reptiel of een salamander.

Tenslotte is door Cuvier (in 1811) bij een bezoek aan Teyler's Stichting te Haarlem, waar het merkwaardig stuk berustte (en ook nu nog aanwezig is), het skelet geheel uit het gesteente vrijgelegd. Het bleek inderdaad van een zeer grote amphibie afkomstig te zijn, een dergelijk dier als de Japanse Reuzensalamander (*Cryptobranchus japonicus*) die men te Amsterdam in Artis' Aquarium kan zien." De theorie van Silberschlags moet voor de mensen in die tijd zeer aannemelijk zijn geweest: de onbekende skeletresten zijn van dieren die in het binnenste van de aarde leefden en werden met de zondvloed naar de oppervlakte gespoeld. Tip voor de berggidsen: dit verhaal is goed bruikbaar bij streng (christelijk) gelovige bezoekers.

Bovenstaande teksten zijn grotendeels afkomstig uit:

- Douwe Th. de Graaf en Peggy Rompen, "Mosasaurus Hoffmanni, naam en toenaam" Natuurhistorisch Maandblad februari 1995 (1995) 27-29.
- Dr. J.H.F. Umbgrove, "Ons land 70 miljoen jaar geleden" (1956) 2-6.

Kevin Amendt

Het burchtspel van Maastricht

Zowel in de Zonneberg als in de Collasberg te Zichen-Zussen-Bolder (gem. Riemst) komen twee vrijwel identieke tekeningen voor. Tot nu toe zijn de afbeeldingen in geen andere groeve aangetroffen. De in de Zonneberg staande tekening is in rood krijt uitgevoerd en is het meest gedetailleerd. Die uit de Collasberg is zwart van kleur, wat eenvoudiger gemaakt maar toont overduidelijk hetzelfde tafereel.

Op de twee tekeningen ziet men een verticale paal. Op deze paal is een soort platform aangebracht met een opbouw. Op de vier hoeken van deze opbouw staan vlaggen, met in het midden nog een hogere vlag. Aan de opbouw hangen ladders.

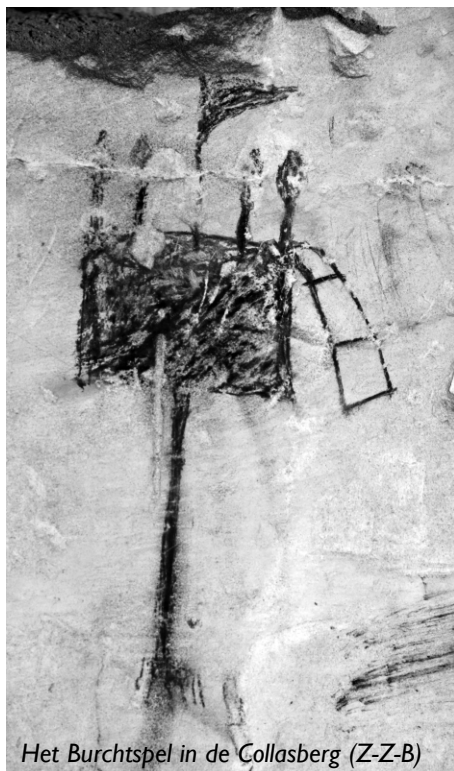
Op de in de Zonneberg staande tekening ziet men twee figuurtjes in de opbouw staan, waarvan eentje aan een glas drinkt. Aan twee van de vier ladders hangt ook een mannetje. Twee mannetjes klimmen in de paal en de bovenste van de twee reikt naar een ladder. Twee getekende figuren staan onderaan de paal. Wat stellen deze twee tekeningen nu eigenlijk voor?

Met de twee afbeeldingen refereert de maker, wie dit ook moge zijn, aan een oud volksspel. Dit spel werd ter gelegenheid van belangrijke festiviteiten in Maastricht gespeeld. Het spel dat genoemd wordt in diverse publicaties wordt daarin aangeduid als “het burcht bestormen”. De meest uitgebreide omschrijving van het spel is terug te vinden in het boek “Schetsen uit de geschiedenis van Maastricht en omstreken”, verschenen in 1924 en geschreven door Schoonbrood en Grossier.

Het spel, dat de auteurs beschrijven, werd gehouden ter gelegenheid van het tweede bezoek van tsaar Peter de Grote. Deze tsaar was in Maastricht de 27e en 28 juli 1717. Op de tweede dag, dus 28 juli, werd het spel georganiseerd onder toezien oog van de tsaar,

Het Burchtspel in de Zonneberg. (M'tricht)

Het Burchtspel in de Collasberg (Z-Z-B)

zijn gevolg en de notabelen van Maastricht. Maar omdat het een echt volksspel betrof, werd het ook goed bezocht door de Maastrichtenaren zelf. Midden in de Maas verrees een paal, met aan de onderkant een soort platform ter hoogte van het water. Hoe deze paal aan de bodem van de Maas verankerd werd, wordt niet beschreven.

Boven op de paal, een zestal meter boven het water, was een tweede platform aangebracht, met daarop een achtkantige opbouw. Aan deze opbouw hingen vier korte ladders die scharnierend aan de bovenkant waren vastgemaakt aan de opbouw. De bovenbouw kon, door mankracht bediend, gaan ronddraaien, waarbij de paal als as fungeerde.

Zoals de naam al doet vermoeden, was het de bedoeling dat deze “burchttoren” moest worden veroverd.

De verdedigers, waartoe onder andere de gouverneur van het schippersambacht van Maastricht behoorde, probeerden te beletten dat de aanvallers, ook leden van het schippersambacht, een bovenop de opbouw geplaatste vlag te pakken kregen. Lukte dit, dan was de burcht veroverd en was het spel voorbij. Een soort vlag-veroveren dus. De aanvallers, die aan kwamen varen in bootjes, werden onthaald op een drietal geworpen granaten, die uiteraard op veilige afstand van de bootjes ontploften. Hierop openden de aanvallers het vuur met hun geweren. Het onderste platform, inmiddels “ingenomen” door de aanvallers fungeerde als uitvalsbasis. De mannen klommen op elkaars schouders en probeerden zo de onderste sport van een ladder te pakken te krijgen. Deze ladders waren nl. de enige manier om naar boven te klimmen om bij de vlaggen te komen. Nu werd het echter tijd dat de verdedigers hun ultieme wapen in de strijd wierpen. Zij brachten op een of andere manier de bovenbouw aan het draaien, waardoor de hieraan hangende ladders begonnen mee te draaien. Hing daar nu iemand aan en het draaien ging steeds sneller en sneller, werd de aanvaller door de middelpuntvliedende kracht in de Maas geslingerd. Dit uiteraard onder luid gejuich van de toeschouwers. De aanval was afgeslagen en het spel kon weer van voren af aan beginnen. Uiteindelijk, na ongeveer twee uren, lukte het een zekere Knoeps de vlag te pakken te krijgen. Volgens Schoonbrood en Rossier zwaaide hij eerst nog met de vlag in het rond, wierp deze in de Maas, sprong de vlag achterna en bracht deze vervolgens aan land.

In de raadsverdragen van 1715 – 1720, archief van de Indivieze Raad van Maastricht, nr. 74, kreeg het spel echter nog een staartje. De raad moest goedkeuring verlenen voor uitbetaling van de rekening die gepresenteerd werd aan de gemeente. In deze rekening zat ook ingesloten de beloning voor de deelnemers en wel een bedrag van 500 gulden en zeven vaten bier van ieder 12 gulden, dit te verdelen onder alle deelnemers.

Hendrik Knops (Knoeps), degene die het spel gewonnen had, had zich echter bij de raad beklagd, omdat hij vond dat hij als winnaar een te kleine beloning zou krijgen. Hij vroeg dan ook als extraatje dat hij de burgerrechten van Maastricht zou verkrijgen. Hij woonde wel al jaren in Maastricht, was echter geboortig van Grave en kon dus niet genieten van de voorrechten die men als burger van Maastricht had. De aanvraag werd goedgekeurd en burgemeester Sampson zou vanaf het Dinghuis te Maastricht Hendrik Knops alsnog tot burger hebben uitgeroepen.

Het is jammer dat niet te achterhalen is waar de twee auteurs hun gegevens hebben verkregen. In 1717 was het echter niet de eerste maar ook niet de laatste keer dat het spel plaatsvond.

In de “Historische Encyclopedie Maastricht”, samengesteld in 2005 door Dr. Pierre Ubachs en Drs. Ingrid Evers komen we op blz. 103 het item “burcht bestormen” tegen. Hierbij wordt een korte beschrijving van het spel gegeven en een lijstje met evenementen waarbij het spel een rol heeft gespeeld. Als oudste datum wordt het jaar 1443 genoemd, waarbij vermeld wordt dat het spel toentertijd niet op de Maas maar, aan land, op de Houtmarkt plaatsvond. In latere jaren heeft de spellocatie zich dus naar de Maas verplaatst. Zo werd het spel ook opgevoerd op 4 juni 1550 ter gelegenheid van de inhuldiging van koning Phillips II. Tevens op 4 mei 1648 bij de festiviteiten rond de vrede van Munster en in augustus 1679 bij het herstel van het Staatse medebewind. Ook 1717 wordt door de samenstellers genoemd, waarna het spel echter in de vergetelheid dreigt te geraken. Na meer dan 200 jaar wordt het spel echter, ter gelegenheid van de Heiligdomsvaart in 1930 en 1983, weer nieuw leven in geblazen. Ubachs en Evers beschrijven nog een vermeldenswaardige anekdote m.b.t. het jaar 1538 waarbij het stadsbestuur een boete aankondigt van één goudgulden voor iedere deelnemer die zonder broek aan het spel zou deelnemen.

Kijken we nu nog even naar de twee in de groeven voorkomende afbeeldingen dan zien we dat op de twee tekeningen in de groeve een vierkante toren is getekend en geen achthoekige. In de Historische Encyclopedie van Maastricht spreekt men ook van een “vierkante houten toren”, terwijl op de tekening een achthoekige staat afgebeeld. Waarschijnlijk werd bij de oudere uitvoeringen van het spel een vierhoekige opbouw gebruikt en bij het spel in 1717 een achthoekige. Zouden we hieruit voorzichtig kunnen concluderen dat de tekeningen in de groeves ook ouder zijn dan 1717 of lag het tekenen van een achthoekige opbouw boven het kunne van de maker? Dat een afbeelding van dit spel terug te vinden is in de Zonneberg is begrijpelijk, het schouwspel zal op de maker een geweldige indruk hebben gemaakt. Of de maker van de tekening in de Collas het spel ook met eigen ogen gezien heeft is onbekend evenals het antwoord op de vraag waarom eenzelfde tekening in de Collasberg gemaakt is. Ook de makers zelf blijven onbekend. De tekening in de Collasberg is niet te dateren, aanwijzingen hiervoor ontbreken. Gezien de andere en gedateerde opschriften rondom de tekening in de Zonneberg, is een oudere datering dan begin 18e eeuw veel aannemelijker. Niemand gaat een tekening “proppen” tussen allerlei reeds eerder geschreven namen en data's. De maker zou dan voor een opschrift-vrije wand hebben gekozen.

Geraadpleegde literatuur:

- “Schetsen uit de geschiedenis van Maastricht en omstreken”, Schoonbrood en Grossier. 1924
- “Historische Encyclopedie Maastricht”, Dr. Pierre Ubachs en Drs. Ingrid Evers, 2005

Peter Jennekens

Beste collega's

Het is al weer 30 jaar geleden dat de eerste SOK-Mededelingen in 1982 verscheen. Bij het verschijnen van het eerste nummer was er veel lof voor het initiatief, maar ook de nodige scepsis. Tijdschriften als SOK-Mededelingen zouden immers geen lang leven beschoren zijn door gebrek aan artikelen, auteurs, abonnees én de voortgang van onderzoekresultaten. Wat dat laatste betreft dacht menigeen dat binnen de kortste tijd “alles” zou onderzocht zijn en zo verder niets of niet veel meer te bestuderen viel. De bron zou het ware vanzelf opdrogen. Nu, na 30 jaar en 55 nummers, weten we wel beter. Maar liefst 87 auteurs, goed voor 267

artikelen, hebben met veel enthousiasme en deskundigheid het tegendeel bewezen. En die 267 artikelen omvatten een enorm rijk en gevarieerd scala aan onderzoeksdisciplines. Van de Apostelgroeve tot de Zonneberg, van aardpijpen tot zaagsporen en van de Amblyteles quadripunctorius tot de Zoolmus. Een oeuvre om trots op te zijn, zowel voor de auteurs, het SOK-bestuur en last but not least natuurlijk de redactie. Met de bijna 400 abonnees als lachende derde.

Maar tijden veranderen. Soms is dat goed en soms hebben we daar moeite mee. De tijd dat de meeste groeven zonder grote problemen vrij eenvoudig te betreden waren, lijkt onwezenlijk ver achter ons te liggen. Laten we eerlijk zijn, officieel mocht het niet (altijd), maar niemand maakte zich daar erg druk over. Zo kreeg menig bergloper ondergronds de mogelijkheid om inspiratie op te doen over een bepaald aspect dat hem of haar buitengewoon interesseerde en om daar wat meer te weten over te komen en erover willen te schrijven. En dat resulteerde gelukkig meer dan eens tot het schrijven van een artikel voor SOK-Medelingen.

Nieuwe heren, nieuwe wetten in Nederland. Met als huidig resultaat dat een op zich positieve nieuwe Mijnwet in haar kielzog een regelgeving kent, die voor de gemiddelde bergloper en onderzoeker als zeer knellend en bureaucratisch wordt ervaren. Het meest directe resultaat is dat met de huidige stand der zaken de groeven niet of nauwelijks betreden kunnen worden en er dus een enorm potentieel onderzoeksterrein verloren is gegaan. Of zich dat zal herstellen is nog maar de vraag.

Een ander knelpunt is dat menig onderzoeker de resultaten van zijn noeste werk tegenwoordig meer en meer wilt vertaald zien in een boek, dat zijn of haar naam draagt. Laten we wel wezen, dat is geen laakbaar feit. Er zijn de laatste jaren boeken verschenen, die een ware ereplaats verdienen in de bibliotheek van de bergloper. Die schrijvers mogen met recht fier zijn op hun resultaat. Voor degenen die wel eens een artikel voor SOK-Medelingen of een ander tijdschrift geschreven hebben, is goed te begrijpen welk enorm werk het is om een boek schrijven. Het spijtige is echter dat de oplage van de meeste boeken meestal beperkt is. Al dat werk voor soms nog geen 150 lezers is eigenlijk heel jammer. Maar sommige (omvangrijke) onderzoeken moe(s)ten wel in boekvorm verschijnen, omdat ze eenvoudig weg niet passen in SOK-Medelingen. Gezien vanuit het oogpunt van de auteur is dat natuurlijk geen probleem. Maar de realiteit voor de redactie is heel eenvoudig: weer een artikel minder.

Minder mogelijkheid tot het betreden van groeven betekent ook minder fysieke onderzoeksterreinen. Maar met behulp van archieven, documenten, oude afbeeldingen, verhalen of puttend uit oude onderzoeksresultaten of eigen foto's zijn er nog genoeg mogelijkheden om de hopelijk tijdelijke bezoekersstop aan groeven te overbruggen en toch verhalen of artikelen, groot of klein, te maken. En deze natuurlijk aan te bieden aan de redactie van SOK-Medelingen. Want een belangrijk aspect wordt wel eens vergeten. De legitimiteit van de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven berust voor een belangrijk deel op één van haar pijlers, de SOK-Medelingen. Dat is het visitekaartje naar de buitenwereld toe, waarmee de SOK en haar leden zich tonen en vooral bewijzen. Vergeeld dat kaartje, dan verleppe de externe en interne contacten en verliest de SOK en haar leden een groot deel van haar imago en bestaansrecht.

U zult de boodschap van deze preek waarschijnlijk begrepen hebben. Voor de eerste keer in haar 30-jarig bestaan van SOK-Mededelingen heeft de redactie een verontrustend en nijpend tekort aan kopij. Of concreter gezegd: er was tot voor kort geen enkel nieuw artikel aangeboden! Natuurlijk waren er wel de nodige toezeggingen gedaan en dat natuurlijk met de beste bedoelingen en oprechtheid. Maar die hadden de bureaus van de redactie helaas nog niet bereikt. Het klinkt als chantage, maar is gewoon de naakte waarheid: geen aangeboden artikelen zou helaas het einde van SOK-Mededelingen kunnen betekenen. Mogelijk zijn de menigeen daarover verdeeld, maar u zult begrijpen dat de redactie en het bestuur daarover uiterst teleurgesteld zouden zijn. Het zou doodjammer zijn als aan zo'n unieke reeks een einde zou komen.

Een meer persoonlijke oproep (meer een noodkreet) aan diverse gekende auteurs heeft op korte termijn gelukkig resultaat gehad. Tot nu toe werden vier artikelen door drie auteurs beloofd. De helft daarvan heeft inmiddels de redactie bereikt!! SOK-Mededelingen 56 is daarmee “gered”.

Enfin, we hebben er nog steeds vertrouwen in en we gaan er vanuit dat we met zijn allen dit gaan voorkomen. Aan u om de volgende Mededelingen te helpen maken. Mochten we zo bedolven worden onder artikelen dat we genoodzaakt zouden zijn om “help” te roepen, dan willen we dat graag doen.

Met vriendelijke en vooral collegiale groeten
Ton Breuls, Joep Orbons, redactie SOK-Mededelingen

Fietsen in de Zonneberg

Een tijdje geleden vertelde ik aan Peter Jennekens een aantal verhalen uit mijn oude berglopers- en gidsenverleden. Hij raadde me toen aan die eens op te schrijven. Voor wat ze waard zijn, zal ik eens een beginnetje daarmee maken. Ik heb gegidst van 1968 tot en met 1973, tijdens mijn studententijd. Ik werkte vooral in het Noordelijk (waarover een andere keer meer), maar na een tijd had ik er genoeg van steeds hetzelfde verhaal te moeten vertellen en vanaf 1972 deed ik steeds meer stadswandelingen of gidste ook in Zonneberg. Bovendien was je in Zonneberg wat meer eigen baas en kon je in die tijd daar allerlei VVV-regels naast je neer leggen. Ik gidste daar samen met Pie Laeven. Pie was ook een student die eerst jaren bij Jung op Bergrust achter de tap had gestaan maar vanwege de verdiensten die aanzienlijk beter waren, was gaan gidsen. Pie woonde op de Aylvalaan en kwam elke dag naar Zonneberg lopen, ik kwam op de fiets, want ik woonde in de stad. Die fiets speelt een grote rol in het verhaal.

Kaartjes werden toen nog aan de ingang verkocht, vanuit een gidsenhok dat eerst gevestigd was in een gangetje links van de ingang, later vanuit de door een stalen hek afgesloten gang waar we nu na een RRB-avond onze sleutel deponeren. De VVV wilde dat er om het halve uur een rondleiding startte en dat die een uur zou duren. Omdat we met twee gidsen waren zouden we dan een soort vol continuurooster draaien waarin we elkaar alleen aan het begin en eind van de dag zouden zien. Wij deden dat echter anders: om de drie kwartier lieten we een rondleiding starten (we hadden dus minder rondleidingen) en lieten de rondleiding zo'n

70 minuten duren. Dan kon je ook tegen de groep zeggen: Normaal doen we er een uur over (dat stond ook in de folder) maar omdat u zo'n geïnteresseerde groep bent, doen we wat extra's. Goed voor de fooi dus. Door deze opzet had je dus ook steeds een 20 minuten pauze en die hadden we nodig voor een specifiek doel.

Dat had te maken met het verdwijnen van de tekening van Fanny Blankers-Koen in de Alphagang, waarover ook (een andere keer) een mooi verhaal te vertellen is. Nadat verdwijnen was er in de Alphagang niet veel te melden. We sukkelden daardoor heen met onze groep op weg naar de Muzen en dan moest je soms even blijven staan, zodat de groep zich weer netjes kon aansluiten. Dat was nodig, omdat bezoekers nu eenmaal de neiging hebben allerlei zijgangen ook even in te kijken. Dus was het goed als je halverwege die gang een verhaal zou hebben om te vertellen. Daarvoor hadden we een list verzonnen. Stel dat Pie binnen was, dan had hij na 25 à 30 minuten de kapel en zo gedaan en liep tegen die tijd in de Alphagang. Ik pakte als ik terug was van mijn rondleiding mijn fiets en fietste hem achterna. Midden in de Alphagang bleef Pie wachten en vertelde daar dat de gangen tot onder België doorliepen, dat je vroeger onder de grond naar België kon lopen en dat er gesmokkeld werd. Dat was mijn clue, terwijl ik om de hoek stond te wachten! Hoorde ik hem dat zeggen, dan kwam ik luid bellend aanrijden bij de verbaasde groep (die mij nog nooit had gezien) en vroeg: Is dit de weg naar Luik, gids? Pie zei dan iets als 2e rechts, dan scherp naar links en dan maar rechtdoor en dan verdween ik weer. En zo om en om. Altijd succes.

Ik heb het ook wel eens gedaan dat ik Pie gewoon zijn verhaal liet vertellen, maar niet te voorschijn kwam. Je hoorde hem dan, denkend dat ik wat vertraagd was, zijn verhaal maar uitbreiden en uitbreiden, steeds wanhopiger, totdat de mensen onrustig werden en hij wel door moest lopen. Terwijl hij vertrok, reed ik weer gewoon terug, maar ik belde nog wel even, zodat hij wist dat ik hem even genaaid had. Wat je al deed om je te amuseren.

Hans Ogg

Gezocht: Bestuursleden.

Het huidige bestuur van de Stichting Ir. D.C. van Schaik is op zoek naar extra bestuursleden ter versterking. In 2011 is het bestuur terug gegaan van 4 naar 3 leden. Gezien het takenpakket en de daarbij behorende werkzaamheden binnen het bestuur, is besloten om langs deze weg een oproep te doen naar kandidaten ter versterking.

Geïnteresseerden in deze functie kunnen dit schriftelijk kenbaar maken door middel van een korte motivatie gericht aan het bestuur voor de einddatum van 31-05-2012. Reacties kunnen gestuurd worden per e-mail (info@vanschaikstichting.nl) of per post (Stichting Ir. D.C. van Schaik, Postbus 2235, 6201 HA Maastricht). Voor vragen graag contact opnemen met bestuur."

Met vriendelijke groet,
Moses Rathbun

Limoniet

Sinds ik het onderaardse ontdekte, heb ik veel dingen gezien in verschillende groeven die mij op de één of andere manier aanspraken. Zo zie ik meerdere afzettingen van een roodbruin mineraal, limoniet, in de vele breuken of diaklazen die hier aangetroffen worden. Ik zie verschillende soorten afzettingen van dit mineraal. De eerste die ik aantrof was in het plafond. Het zijn graafgangen van een kreeftensoort die hier in de Krijtperiode geleefd heeft. De gangetjes zijn soms opgevuld met een roodbruine substantie, limoniet, die zich hier vanaf de wand naar het centrum van de holte afgezet heeft en zo eigenlijk kokertjes vormt in de graafgangen. De diameter varieert van 2 tot 5 cm. Niet veel verder is een grote dalbreuk doorbroken in de tijd dat men nog mergelblokken uitbrak, deze vertoont een grote hoeveelheid afgezet limoniet. Hier is de afzetting plaatselijk blauwachtig verkleurd, wat naar een grotere concentratie van ijzer verwijst. Het is begrijpelijk dat de blokbrekers het liever niet tegenkwamen tijdens hun bedrijvigheid. De aanwezigheid van zulke storingen leverden geen goede steenlagen en dus een hoop onbruikbaar materiaal.

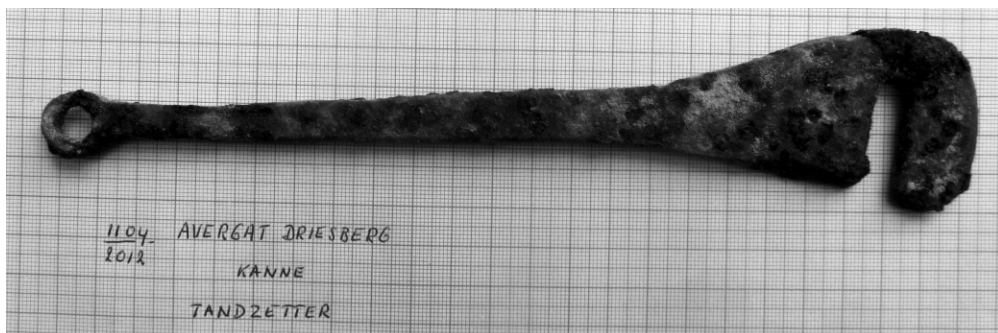
Limoniet ontstaat, als in water opgeloste ijzerverbindingen worden afgezet in zand, veen, klei en hier in dit geval de mergel, waar dit water mee in contact komt. Het wordt in alle ijzerhoudende gesteenten en mineralen gevonden. Soms ontstaat het uit de afwisseling van verschillende eerder bestaande materialen, waaronder kalk- en kwartshoudende gesteenten. Limoniet kan organisch van oorsprong zijn, wanneer het wordt gevormd uit bacteriën. Het heeft een hardheid van 4 tot 4,5 op de hardheidsschaal van Mohs. De dichtheid is 2,7 tot 4,3. Chemisch bestaat limoniet uit een hele reeks ijzeroxiden en ijzerhydroxiden, zoals goethiet en lepidocrociet. Het basisbestanddeel bestaat uit microkristallijne goethietmineralen, maar er zijn zodanig veel variaties mogelijk, dat er geen vaste chemische formule van toepassing is. Limoniet wordt nooit in kristalvorm aangetroffen, meer als een grondachtige massa, die eenvoudig te breken is. Het is per definitie een niet-kristallijne stof en is niet radioactief. Het mineraal is ook bekend onder de namen: oer, ijzeroer en moeraserts.

Het was al bekend in de oude steentijd waar het gebruikt werd als kleurstof en wordt nu nog voor die doeleinden ontgonnen. Het is ook een belangrijk ijzererts en waarschijnlijk komt hier het eerste gesmolten ijzer van. Een weetje is dat limoniet ook op de planeet Mars onlangs ontdekt is, wat wijst dat er ooit eens water op deze planeet moet zijn geweest of nog aanwezig is.

Frans Willems

Vondst van een tandzetter in het Avergat

Je moet tegenwoordig een behoorlijke dosis geluk kennen om in een groeve nog een werktuig van de blokbreker te kunnen vinden. De tijd dat het min of meer gewoon was om op een richeltje nog een beitel of onder een stapel stenen een mergelzaag te vinden ligt helaas achter ons. Toch kan het nog gebeuren. Tijdens een redactionele wandelvergadering (is een chiquer woord voor ordinair overleg over SOK-Mededelingen) in april van dit jaar met Joep Orbons in het Avergat in Kanne liepen we door een gang, waar ik enige maanden terug nog was. Op de vloer lag een stukje roestig ijzer, dat we direct herkenden als een tandzetter voor een mergelzaag.

De blokbrekers gebruikten allerlei gerei om hun stenen uit de mergelwand te halen en zagen en beitels waren daarbij de basisgereedschappen. Die zijn tegenwoordig voor (soms) veel te veel geld wel eens te koop op een rommelmarkt. Andere gereedschappen zijn zeldzamer te recupereren. Dat komt omdat ze veel ouder zijn, zoals bijvoorbeeld de slagbeitels, waarmee de waaivormige slagsporen langs het plafond zijn ontstaan. Bij mijn onderzoek naar de afbeeldingen van het gereedschap van de blokbreker (Breuls, Ton.- 1998: "Het gereedschap van de blokbreker I en II". SOK-Medelingen 29 en 30) bleek, dat er slechts enkele slagbeitels teruggevonden zijn, onder andere in de Jezuïetenberg. Ze zijn zeldzaam door hun oudheid. Maar misschien zijn ze ook zeldzaam, omdat ze niet altijd als blokbrekersgereedschap herkend zijn geworden. Met een beetje fantasie lijken ze op een ijzeren kiel of wig. Tandzetters zijn zeldzaam, omdat ze wellicht ook niet als gereedschap van de blokbreker herkend werden. De tanden van een blokkenzaag stonden niet in een rechte lijn, maar waren om en om iets naar links of naar rechts gebogen. Om de tanden in die standen te (her)zetten, kon men bijvoorbeeld ook een tang gebruiken. Maar in vroegere tijden was het mogelijk

handiger en goedkoper om een tandenzetter te laten smeden bij de plaatselijk smid. Want die smeedde immers toch ook de zagen en beitels met bergboom? En ze waren redelijk klein van stuk, een nietig voorwerp naast de blokzagen en bergbomen.

Het was een hulpmiddel. Zoals bijvoorbeeld de vijlen (Roothergroeven) om de tanden te scherpen. Maar tandzetters blijven zeldzaam. Zo ken ik maar één afbeelding, op een mergelwand in de Lacroixberg.

Vreemd blijft dat ik bij eerdere bezoeken aan die gang de zetter niet gezien heb. Hij lag toch duidelijk in beeld, midden in de gang. Is hij door iemand anders onlangs gevonden en heeft die "dat stukje roest" van 24 centimeter lang maar weer weggegooid? In dat geval bedanken we de gulle onbekende en is weer een stukje erfgoed weggeplukt uit de vergetelheid. En een laatste vraag: is het nou tandzetter of tandenzetter?

Ton Breuls

Knabbehoup 24

Deze keer wat oude korte krantenknipsels.

Grot ontdekt te Valkenburg (08.04.1960)

Bij het maken van de krater voor het vervaardigen van het panorama nabij de kabelbaan op de Oud-Valkenburgerweg te Valkenburg zijn een aantal gangen van een tot nu toe onbekende grot voor de dag gekomen. De grot ligt tussen de Wilhelminagroef en het maaiveld onder Geböschke en Heunsberg.

Het gangenstelsel is zeer uitgestrekt.

Volgens de heer Geenen, die het panorama laat vervaardigen, moet dit een grot zijn van zeer oude datum gelet op de wijze waarop de stenen uit de mergel gekapt zijn.

Vermoedelijk is de ingang van deze grot dichtgevallen, zodat zij in het vergeetboek is geraakt en tot nu toe onbekend is gebleven.

De heer Geenen vertelde dat men op gemeente-werken onbekend was met het bestaan van deze grot en men er geen kaarten van had.

Reservaat (23.08.1971)

Het voorstel tot het verhuren van een gedeelte van de Geulhemergroef voor het inrichten van een vleermuisreservaat werd na discussie door het college teruggedenkt.

Raadslid Pluymen vroeg zich af of dit gedeelte van de grot na de gemeentelijke herindeling voor de gemeente misschien wel grote economische waarde zou kunnen krijgen, wanneer het toegankelijk werd voor toeristen. Raadslid Stassen zette verder nogal wat vraagtekens achter de veiligheid van deze grot. Wethouder Schoonbrood achtte het niet uitgesloten, dat de gemeente na afloop van de huurtermijn – die eventueel beperkt zou kunnen worden tot 5 in plaats van 10 jaar – een heel wat betere grot terug zou krijgen.

Teneinde echter alle aspecten nogmaals te bekijken besloot het college het voorstel terug te nemen.

30.03.1972

De gemeente Berg en Terblijt gaat vervallen rotswoningen herstellen. Valkenburg heeft er nog enkele langs de Cauberg. Misschien komen die ook voor herstel in aanmerking. Wij herinneren eraan dat in Maastricht bij de Zonneberg nog een rotswoning tot in onze dagen bewoond was. Zal de gemeente Maastricht zorgen dat deze in stand blijft? Er is zeker nog een bewoner-liefhebber voor te vinden. De laatste bewoonster werd er negentig jaar. Het schijnt er ook nog gezond te zijn. Herinneren we eraan dat in Kanne even over het Albertkanaal een hele rij rotswoningen nog bewoond zijn en een zelfs als garage in gebruik is. Wat men in de meeste hand- en leerboeken vindt dat “ons land” nooit holbewoning gekend heeft, is doodeenvoudig niet waar, maar de onwaarheid berust op het feit, dat er nog altijd historici zijn die niet weten wat “ons land” is.

18.04.1974, 50 jaar geleden (?)

Margraten – Oude gang

In de mergelgroef van de heer Lemmens gelegen in de gemeente Margraten zijn arbeiders op een totaal onbekende gang gestoten, welke gedeeltelijk is ingestort en zich op een eigenaardige manier door de gehele berg slingert.

De gang is van manshoogte, wat een zeer ongebruikelijke afmeting is in onze mergelgroeven.

02.01.1976

Jongen (17) stort in diepe put

Valkenburg – Een patrouille van de Rijkspolitie in Valkenburg is gisteravond in actie moeten komen om een 17-jarige jongen uit een 8 meter diepe put in een verlaten mergelgroeve te halen. De jongen, N.C. uit Cadier en Keer, was samen met een aantal vrienden een grot binnen gewandeld nabij hotel Berg en Dal in Geulhem. Misleid door de duisternis stapte hij in de put. Aanvankelijk probeerden zijn vrienden hem eruit te halen. Toen deze pogingen op niets uitliepen werd de politie gebeld die de onfortuinlijke wandelaar met een eind touw omhoog hees. Afgezien van een enkele blauwe plek kwam de jongen met de schrik vrij.

26.10.1984

Politie vindt vermiste man in de grotten

Bemelen – De Rijkspolitie van Margraten heeft de 52-jarige Wilhelmus Moers uit Maastricht gisteren teruggevonden in de grotten nabij Bemelen. De man was maandag in overspannen toestand weggelopen uit het psychomedisch streekcentrum Vijverdal in Maastricht. Naar aanleiding van krantenpublicaties meldde verschillende inwoners van Bemelen dat zij de man in hun dorp hadden zien lopen.

De politie stelde een onderzoek in en trof de man aan in de grotten nabij Bemelen. De man was sterk onderkoeld.

Hij werd overgebracht naar het Maastrichtse ziekenhuis St.-Annadal.

Jacques Maes
SOK-Gronoma

Gedicht

Onderstaand gedicht trof ik aan in het archief van Van Schaik. Een mooi ritmisch werkje met een verrassende inhoud. Omdat ik me in deze recente tijden op Willy Verster focus, heb ik het donkerbruine vermoeden dat dit gedicht van zijn hand is. Wie helpt me uit de brand? Ik voeg de bijstaande foto uit het krantenknipsel toe en vraag me af, of dit een jonge afbeelding van Willy is of een plaatje van een zoon of bekende. Vragen te over, het antwoord is aan de lezer!

Tragik der Gegenwärtigen

*Wenn du als kleiner Bube
Die Kreide nimmst zur Hand,
Und in der gute Stube
Besmierst die helle wand,*

*Stürzt Vatern sich in Rage;
Dann hat's bei dir geknallt,
Das es durch die Etage
Ganz schaurig widerhallt,*

*Man gibt dir gute Lehren,
Missachtet dein Talent.
Und du kannst dich nicht wehren,
Drum schweigst du auch am End'.*

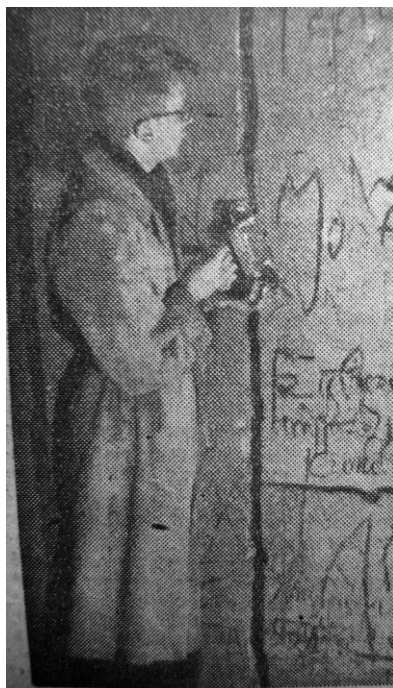
*Ganz anders war die Chose,
Als man im Bergverlies
Von Maastrichts Erdschosse
Auf "Hieroglyphen" stieß.
Da ward den Eingeweihten
Vor Ehrfurcht schaurig kalt:
Sind doch die Schreibarbeiten
Fünfhundert Jahre alt!*

*Es staunten die Experten,
Die Fachwelt war gerührt,
Weil sie auf dunklen Fährten
Dem "Künstler" nachgespürt.*

*Die Lehre nimm zu Herzen:
Was du dir abgequält
In Stunden voller Schmerzen,
Wird selten nur gezählt.*

*Mitwelt kennt keine Gnade,
Nachwelt bringt erst den Lohn.
Und das ist, jammerschade!
Was haste schon davon?*

Willem van Yzeren

W.Verster

Bron: "Deutsche Zeitung in den Niederlanden, Aus den Niederlanden", 26 Oktober 1942, nr 144 (archief D.C.van Schaik)

Voor U gelezen en..... Aanbevolen!

Het boek "De kus van de ijzeren maagd" van Jef Leunissen.

Ondertitel: "En andere merkwaardige, historische en scandaieuze geschiedenissen uit vroeger eeuwen."
Uitgeverij: Corrie Zelen bv, Maasbree (ISBN 90 6280 630 9)

Ik citeer de auteur: "Uit tot nu toe vrijwel onbekende gegevens heb ik getracht een beeld te geven van het dagelijkse leven in vroeger eeuwen."

Het boek, 200 pagina's, is opgebouwd uit een 36-tal losse verhalen; vlot en prettig leesbaar geschreven en met een schat aan informatie.

“Wat heeft dit alles nu met “grotten” te maken?” zal de kritische lezer zich afvragen. Welnu, men leze de navolgende bladzijden: 24, 30 t/m 36, 41 t/m 46, 49, 84, 159 en 193 t/m 196.

Veel leesplezier!

John Hageman

SOK DOC

Het SOK documentatie centrum is weer uitgebreid. Peter Houben schonk het boek *Les souterrains de Laon* geschreven door Denis Montagne aan het SOK-DOC.

Meet the underground press

“Grottheatertje redt seizoen” (*Dagblad de Limburger van 1 september 2011*): de verregende zomer is funest geweest voor het **OPENLUCHTTHEATER VALKENBURG**. Maar het nieuwe grottheatertje heeft het seizoen toch een beetje gered. “We hebben een aantal grote voorstellingen in aangepaste vorm in dat intieme grottheatertje gebracht. Dat geeft een heel bijzondere ambiance,” zegt artistiek leider **Jos FRUSCH**.

“Kennisgeving” (*Heuveland van 12 oktober 2011*): de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie maakt bekend dat een verzoek is ontvangen van de heer **G. KNOPS** voor het gebruik voor andere doeleinden dan het winnen van kalksteen van de **OOSTERWEGGROEVE 2**, gelegen in Valkenburg, als opslagruimte.

“Plenkert verbindt stad en land” (*DdL van 20 december 2011*): tien jonge vormgevers werd gevraagd na te denken over de kansen van de Plenkertstraat en omgeving. Bij de drie als best uitgekozen ideeën is een voorstel van een duo om de Cauberg een natuurlijk aanzicht te geven. Ze willen het huidige casino laten verzinken in het gangenstelsel van de **GEMEENTEGROT**. Bovengronds ontstaat er zo ruimte voor een uitbreiding van Thermae 2000 en met woontorentjes in de vrije natuur.

“Oud en nieuw in kostuum en gala” (*DdL van 2 januari 2012*): “Het geld is op, maar op de oudejaarsfeesten wordt in Zuid-Limburg vooralsnog niet bezuinigd”, aldus de krant. Ondanks dat we in een recessie zitten werd oud op nieuw uitbundig gevierd, zoals in de **STUDENTENGROEVE**, waar we tegenwoordig **La Caverne de Geulhem** tegen moeten tegen zeggen. De Sylvesterparty mocht dan wel wat kosten (150 euro p.p.), maar was wel inclusief drank, eten en taxi naar huis.

“Cannerberg geeft nieuw zicht op Koude Oorlog” (*Zondag van 22 januari 2012*) en **“Schoongemaakte Cannerberg”** (*Ons Weekblad Heer van 1 februari 2012*): het gangenstelsel van het voormalige NAVO-hoofdkwartier in de **CANNERBERG** krijgt een museumfunctie, waarin de Koude Oorlog centraal staat. Dat maakt de nieuwe eigenaar, **Het Limburgse Landschap** bekend. Maar “dat het gangenstelsel een publieksfunctie krijgt is zeker, maar we moeten niet denken aan een museum. Momenteel denken we aan het verzorgen van geleide wandelingen met een gids.”, aldus zegsman **Edmon STAAL**.

“Entreegebouw Fluweelengrot ligt plat” (DdL van 25 januari 2012) en **“Licht net op tijd op groen”** (DdL van 26 januari 2012) : in een vloek en een zucht was het gebeurd. De slopers hadden amper anderhalve dag nodig om het oude entreegebouw van de **FLUWEELENGROT** met de grond gelijk te maken. Het *gidsenpand* had geen enkel verweer tegen de slopershamer. Het wordt vervangen door een nieuw, wat groter gebouw.

“Onderzoek stabiliteit grotten kuurpark” (DdL van 8 februari 2012) en **“Onderzoek naar stevigheid ondergrond Kuurpark”** (Heuveland Aktueel van 15 februari 2012): Valkenburg laat op korte termijn de stabiliteit van de **GEMEENTEGROT** onder het kuurpark op de Cauberg onderzoeken. Men wil absolute zekerheid dat de poreuze ondergrond de druk, die ontstaat bij grote evenementen in het park, zoals Crashed Ice en cyclocrosswedstrijden, kan dragen. *“We kunnen het niet hebben dat zo’n grot instort tijdens een evenement,”* zegt burgemeester **EURLINGS**.

“Kennisgeving” (Heuveland van 15 februari 2011): de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie maakt bekend dat een verzoek is ontvangen van de **Bierbrouwerij de LEEUW BV** voor het gebruik voor andere doeleinden dan het winnen van kalksteen van de **GROEVE aan de BERKELSTRAAT 6**, gelegen in Valkenburg, als opslagruimte en toiletruimte.

“Onderhoud grotten verzekerd” en **“Onderhoudsplan voor mergelgrotten”** (DdL van 27 februari 2012): het college van de gemeente Valkenburg heeft de raad voorgesteld een nieuw fonds van minimaal 80.000 euro in te stellen, waaruit het onderhoud van de grotten in haar eigendom wordt betaald. Daaronder vallen bijvoorbeeld de **GEULHEMERGROEVE**, de **HEIDEGROEVE** en de **PLENKERTGROEVE**. Voor de **GEMEENTEGROT** geldt een aparte regeling. Het geld van de rondleidingen gaat rechtstreeks in een potje, van waaruit het onderhoud aan dat gangenstelsel wordt betaald.

“Contract grot Sibbe aangepast” (DdL van 27 februari 2012): sportbedrijf **ASP** organiseert al ruim twintig jaar tochten met mountainbikes en quads in de mergelgangen van de **SIBBERGROEVE**. Omdat ASP in 1999 een eigen ingang financierde, hoefde het bedrijf slecht 100 euro per jaar aan de gemeente te betalen voor het gebruik van de groeve. Het contract is nu helemaal vernieuwd en afgestemd op het aantal bezoekers. Dat leverde de gemeente in 2010 al een bedrag op van 38.000 euro.

“Boek over onderzoek Pitjesberg” (Het Laatste Nieuws van 3 maart 2012): **GRONOMA** brengt een boek uit over hun onderzoek in de **PITJESBERG**. *“Twee en een half jaar zijn we elke week in de grot geweest om alles vast te leggen”,* zegt **Peter JENNEKENS**. Het team van zes onderzoekers onderzocht en fotografeerde meer dan 800 inscripties. Daarnaast maakten ze een nauwkeurige plattegrond van de groeve. *“Aan de hand van die kaarten enopmetingen kunnen we bovengronds veiliger werken”,* aldus gemeenteopzichter **Philippe DUCHATEAU**.

“Ondergronds carnavalsgevoel” (DdL van 4 maart 2012): prinsenmutsen, carnavallisten en een zaate hermenie 62 meter onder de grond. Het is een surrealistisch gezicht: een bont gezelschap prinsenpakken, rokkostuums, capes en lichtgevende pekskes verdwijnt ondergronds.

In de **GEMEENTEGROT** vierde de carnavalsvereniging de Mirlitophile traditiegetrouw halfvasten.

“Lezing historicus over oorlogsfabrieken” (DdL van 6 maart 2012): heemkundevereniging Houthem ontvangt **Jacquo SILVERTANT**. In het gemeenschapshuis de Holle Eik zal Jacquo nader ingaan op de oorlogsfabrieken van de Duitsers in de mergelgrotten rond Valkenburg. De lezing is gratis te bezoeken.

“Trouwen in mergelgrotten kan binnenkort” (Het Belang van Limburg van 6 maart 2012): de gemeente Riemst wil de feestzaal in groeve het **AVERGAT** openstellen als alternatieve locatie om er burgerlijk te trouwen. Burgemeester **Mark VOS**: *“Voor mensen die eens iets anders willen, is dat toch een heel aparte locatie.”* Volgens zaakvoester **Lydia VANDERSTRAETEN** is de receptieruimte intiemer dan de feestzaal zelf en daarom uitermate geschikt voor een romantische trouwpartij.

“Valkenburg: toerisme trekt aan” (DdL van 6 maart 2012): na een moeilijke periode trekt het toerisme in Valkenburg weer aan. Bij de **GEMEENTEGROT** is het aantal verkochte kaartjes vorig jaar met tien procent gestegen. *“Vooral in de zomermaanden neemt het aantal bezoekers toe”*, constateert wethouder **THIJSEN**. *“Deze ontwikkeling staat dus los van het succes van de kerstmarkten.”*

“Zichense Pitjesberg is vuil” (HBvL van 14 maart 2012): de **GRONOMA** heeft de inventarisatie en kartering van de **PITJESBERG** afgerond. Binnenkort wordt het verslag van het onderzoek in de vorm van een boek gepresenteerd. *“Het gangenstelsel van de Pitjesberg heeft een belangrijk cultuurhistorisch patrimonium, maar is tegelijk ook vervuild”*, aldus **John HAGEMAN**. *“Het is erfgoed dat niet verloren mag gaan en waarmee dus respectvol omgesprongen moet worden.”* Ook burgemeester **Mark VOS** erkent de belangrijke cultuurhistorische en biologische waarden.

“Mergelgangen prima bouwplaats voor kerstparade” (DdL van 16 maart 2012): bij de recente brand in een loods bij brouwerij de Leeuw is alle materiaal voor de bouw van praalwagens voor de kerstparade verloren gegaan. Maar ook de bouw- en opslagruimte is weg. Volgens architect **van den HURK** zouden de praalwagens in “onze” grotten gebouwd kunnen worden, maar regisseur **COLARIS** is bang voor problemen met de geringe hoogte en het vocht. *“Het zou op zich natuurlijk geweldig zijn: bouwen in die grotten.”*

“Hollywood in grot Valkenburg” en “Griezelen in de grotten” (DdL van 19 maart 2012): ondergronds zijn al vaker filmopnamen gemaakt, maar nu dient de **GEMEENTEGROT** als decor voor de opnamen van de avonturenfilm *Joris en Boris en het Geheim van de Tempel*. Het wordt een spannende en deels vrolijke familiefilm, die zich afspeelt in zonnig Cyprus. De grot schijnt naadloos aan te sluiten bij de opnamen op het eiland. *“We stappen van de oudheid zo de Gemeentegrot binnen”* zegt de regisseur.

“Beter laat.....” (De Trompetter/Heuveland Aktueel van 21 maart 2012): men is er niet alle gevoel van tijd kwijt, maar toch. De carnavalsvereniging Mirlitophile vierde haar verlate

prinsenzitting in de **GEMEENTEGROT** en dat ging natuurlijk ook gepaard met de traditionele onthulling van het portret op een mergelwand van prins Jeroen I.

“Middeleeuwse winplaats mergel ontdekt” (DdL van 23 maart 2012), **“Archeologen bepalen lot van mergelmuur vol kasporen”** (DdL van 28 maart 2012), **“Rijksdienst wil groeve ruïne openhouden”** (DdL van 31 maart 2010) en **“Mergelwand achter glas bij wc's”** (DdL van 6 april 2012): op het voorplein van de **KASTEELRUÏNE** in Valkenburg is de oudste winplaats van mergelstenen voor bouwwerken ontdekt. Er zijn kennelijk 1150 bouwstenen gekapt voor het kasteel, de groeve blijft nog volledig intact te zijn. Volgens **Jacquo SILVERTANT** is de ontginning in dagbouw gebeurd. *“Pas later zijn de blokkbrekers gangen gaan maken in de bergen, waardoor de bekende mergelgrotten zijn ontstaan.”* Wat er gaat gebeuren met de achterwand van de middeleeuwse mergelgroeve is nog niet duidelijk. Er wordt gedacht de wand straks via een glazen wand vanuit de wc's van het nieuwe restaurant zichtbaar te maken.

“Blokkbrekers zijn terug” (DdL van 27 maart 2012): in de open groeve van de ENCI zijn blokkbrekers weer aan het zagen. Als straks de mergelwinning stilgelegd wordt, ondergaat de groeve een transformatie van bedrijventerrein naar een natuur- en recreatiegebied. Onderdeel van dat plan is om de open ENCI-groeve vanuit de groeve **De SCHARK** toegankelijk te maken. Daarvoor is mergelbedrijf **ROUWET** een gang aan het zagen vanuit de ENCI-groeve naar de Schark. Het graven van de gang zou ongeveer een miljoen euro kosten.

Valkenburg eert blokkbrekers met schilderij van heilige Barbara” (DdL van 12 april 2012): het sluiswachterhuisje bij de Walramstuw in Valkenburg wordt opgevrolijkt met een schilderij van de heilige Barbara, als eerbetoon aan de blokkbrekers. Zij is immers de beschermvrouwe van de mijnwerkers en daarmee dus ook van de blokkbrekers.

“Onderzoek naar stevigheid grot” (DdL van 18 april 2012): de gemeente Valkenburg laat de stabiliteit van de **GEMEENTEGROT** onderzoeken in verband met het komende popfestival in het kuuroord onder de Cauberg. Bij het schaatsspektakel Crashed Ice heeft de gemeente al een ander deel van de groeve laten bekijken, maar het popfestival is in een ander deel van het park.

Met dank aan de trouwe correspondenten Francis Bemelmans, Nini van Bergen, Roland Bessens, Philippe Duchateau, Jacques Maes, Gilberte Nicolaes, Herman de Swart
Voor knipsels, kopieën en uittreksels kunt u altijd terecht op het bekende adres: Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne-Riemst. Telefoon/fax 012-454059. E-mail: tbreuls@skynet.be

Volgende ledenavond: Vrijdag 11 mei 2012 Aanvang 19.00 uur! OP LOCATIE

De SOK-Info redactie heeft het recht om een aangeboden artikel te weigeren. De geplaatste artikelen vertegenwoordigen niet automatisch de standpunten van de SOK-Info redactie of die van het SOK-bestuur.

Groeven in beheer bij de stichting Ir. D.C. van Schaik:

Bovengenoemde organisatie heeft een aantal groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Voor het bezoeken van deze groeven moet U contact opnemen met de beheerder.

Bij inbraak in één van deze groeven:

Bij constatering van inbraak en of vernielingen aan een van de groeven dit direct melden, liefst dezelfde dag nog.

Melden van vernielingen bij onderstaande personen. Als de eerste niet bereikbaar is, dan de volgende op de lijst.

1e Groevebeheerder van die groeve. Voor namen en telefoonnummers, zie hieronder.

2^e Olav Hensing, Technische Commissie: 06 - 557 78 846.

3^e Ieder bestuurslid van de Van Schaikstichting. Voor namen en telefoonnummers, zie pagina 2.

De Van Schaikstichting stelt zich ten doel de afsluiting van de groeve binnen 24 uur te herstellen.

Voor meer informatie: www.vanschaikstichting.nl

Groeve:	Beheerder:	Telefoon:
Apostelgroeve	Ton Breuls	00-3212 45 40 59
Fallenberggroeve (niet toegankelijk)	Pim Houben	00-3212 21 33 42
Gewandgroeven	Hub Geurts	043-601 24 16
Heerderberg (niet toegankelijk)	Jan Laumen	043-364 18 03
Heideberggroeve	Hub Geurts	043-601 24 16
Houbenbergske	Marc Koch	046-486 22 01
Groeve de Keel	Luc Walschot	00-3212 44 13 50
Groeve Eys	Ger Wishaupt	046-475 13 99
Keldertjes Slavante	Wil Ramaekers	043-364 52 39
Nieuwe Groeve	Han Bochman	043-601 01 58
Roothergroeve	John Hageman	043-364 54 19
Scharnderberg	John Knubben	043-361 12 27
Scheuldergroeve	Marco Sliker	045-522 39 74
Theunisgroeve	Giel Bindels	043-347 25 60

De Sint-Pietersberg:

De Sint-Pietersberg wordt beheerd door de Vereniging Natuurmonumenten. De SOK heeft een collectieve onderzoeksvergunning voor de Zonneberg en het Noordelijk Gangenstelsel. Onderzoeksaanvragen moeten ingediend worden bij het secretariaat van de SOK. Toezichthouder van de beide groeven is Harm Hovens, telefoon: 06-558 25 192.

De SOK-Info

is een uitgave van de
Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven,
Natuurhistorisch Genootschap Limburg.